

Raport Uczelnianego Zespołu ds. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia:
Jakość kształcenia praktycznego w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
i jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy.

Celem badań samoewaluacyjnych stała się zatem diagnoza procesu kształcenia praktycznego studentów w Akademii Pedagogiki Specjalnej.

Problem główny w tym przypadku można zapisać w postaci pytania: Jak wyglądają mocne i słabe strony kształcenia praktycznego w APS w odniesieniu do potrzeb rynku pracy?

Problemy szczegółowe, w związku z tym, sformułowano następująco: Czy absolwenci Wydziału Nauk Pedagogicznych APS znajdują zatrudnienie? Jeśli tak, jaki ich odsetek pracuje w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów? Jakie są główne powody (motywy) podejmowania przez absolwentów WNP zatrudnienia w zawodzie zgodnym lub niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów? Jaki jest przeciętnie czas poszukiwania pracy przez absolwentów APS? Jaka jest charakterystyka zatrudnienia absolwentów WNP? W jakich sektorach gospodarki pracują absolwenci WNP? Jakie są główne formy zatrudnienia absolwentów WNP? Jaki odsetek absolwentów WNP podejmuje pracę na stanowisku zgodnym z ich poziomem wykształcenia? Jaki jest poziom zadowolenia absolwentów WNP z wykonywanej pracy oraz uzyskiwanych z tego tytułu zarobków? W jaki sposób absolwenci WNP oceniają przydatność wiedzy, umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych jakie przekazywano im w trakcie studiów do wykonywanej obecnie pracy? W jaki sposób absolwenci WNP oceniają przydatność poszczególnych form organizacji kształcenia w trakcie studiów do wykonywanej obecnie pracy? Czy absolwenci WNP podejmują aktywność w zakresie doksztalcenia się po ukończeniu studiów w APS? Jeśli tak, to jakiego odsetka osób to zjawisko dotyczy? Jaki charakter mają tego typu formy doksztalcenia się? Jakie są motywy ich podejmowania? Jaka jest ocena studiów w opinii absolwentów WNP? Czy absolwenci WNP poleciliby studia w APS? Co nauczyciele akademicki APS mówią o możliwościach programowych, organizacyjnych i metodycznych kształcenia praktycznego w Akademii? Jak w opinii nauczycieli akademickich programy kształcenia realizowane na APS odpowiadają potrzebom zawodowym studentów/ absolwentów/ pracodawców Akademii? Jak w opinii nauczycieli akademickich organizacja kształcenia w APS umożliwia zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów a następnie absolwentów Akademii? Jak w opinii nauczycieli akademickich metody pracy dydaktycznej stosowane w procesie kształcenia w APS wpływają na przygotowanie studentów do funkcjonowania w zawodzie? Jaki wpływ na zmiany programowe, organizacyjne i metodyczne mają nauczyciele w Akademii? Jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne absolwenci APS mogą wykorzystać w pracy zawodowej? Jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych brakuje w pracy zawodowej absolwentom APS? Co w opinii nauczycieli akademickich mogłoby pomóc absolwentom APS na rynku pracy?

Próba odpowiedzi na postawione pytania badawcze będzie oparła się o metodologię monograficznych badań pedagogicznych w zakresie następujących technik badań:

- 1) ankietę elektroniczną/ zdalną nakierowaną na absolwentów, którzy ukończyli choć jeden rodzaj studiów na APS w latach 2010-2017 i wyrazili zgodę na wykorzystywanie ich danych osobowych do kontaktu
Badaniami objęto 1177 przy czym odsetek zwrotu wypełnionych ankiet wyniósł 31,5 % tj. 347 (270 z WNP i 77 z WSNS) absolwentów.
- 2) ustrukturyzowany wywiad (focus) z grupą zaproszonych do badania nauczycieli akademickich. Przyjęto, że każdy wykładowca, który chciałby uczestniczyć w badaniu może to zrobić, szczególnie jednak zależało nam na obecności osób prowadzących zajęcia specjalizacyjne, praktyczne i przygotowujące do zawodu czy opiekunów praktyk w APS.
Badaniami objęto 44 (22 z WNP i 22 z WSNS) nauczycieli akademickich.

Przygotowując raport UZ ds. WSZJK odwołano się do:

Raportu Komisji ds. Jakości Kształcenia WNP (rok akademicki 2017/18) opracowanego przez Zespół kierowany przez dr Joannę Moledę w składzie: dr Jacek Gralewski, dr Agnieszka Kwiatkowska- Zwolan, dr Katarzyna Mirosław-Nawrocka, dr Barbara Pilipczuk, dr Jolanta Wiśniewska,

Raportu Zespołu ds. Jakości Kształcenia WSNS (rok akademicki 2017/18) opracowanego przez Zespół kierowany przez dr Joannę Rajchert w składzie: dr Mateusz Radzki, dr Jolanta Zozula.

Regulaminów praktyk obowiązujących na Wydziałach, informacji publikowanych na stronie internetowej APS, w systemie USOS i na platformie "Dobre praktyki"

Raport został podzielony na trzy części, kolejno poświęcone losom absolwentów APS w kontekście funkcjonowania na rynku pracy, opinii absolwentów na temat przydatności kształcenia w APS w perspektywie ich aktywności zawodowej oraz opinii nauczycieli akademickich na temat uwarunkowań programowych, organizacyjnych i metodycznych kształcenia praktycznego.

Funkcjonowanie absolwentów APS na rynku pracy

DIAGNOZA:	REKOMENDACJE:
<p>Badani absolwenci w większości pracują w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów (średnio dla wszystkich kierunków - 71,9%: maksymalnie-praca socjalna – 82,4%, minimalnie: socjologia – 36,4%).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mając na uwadze ciągłą potrzebę dostosowywania programów kształcenia do potrzeb absolwentów oraz oczekiwań rynku należy ciągle monitorować losy absolwentów. W tym celu, należy dążyć do tego, aby w momencie kończenia studiów, absolwenci APS pozostawiali swoje aktualne dane kontaktowe (najlepiej e-mail), oraz zgody na udział w badaniach losów absolwentów. Ponadto baza tego typu kontaktów może stanowić bezcenne źródło z punktu widzenia marketingu usług oferowanych przez APS czy nagłaśniania ważnych wyrażen odbywających się w Akademii. 2. Należy zachęcać pracowników naukowo-dydaktycznych do podejmowania badań z zakresu analizy rynku pracy oraz losów absolwentów poszczególnych specjalności, które mogłyby być finansowane z dotacji na badania statutowe Akademii. 3. Mimo stosunkowo krótkiego czasu znajdowania zatrudnienia po ukończeniu studiów, należy podkreślić, że zdecydowana większość absolwentów APS znajduje zatrudnienie w instytucjach finansowanych z budżetu państwa, można przypuszczać, że w większości przypadków są to różnego rodzaju instytucje edukacyjne. Zastanawiającym jest jednak fakt, że niewielki odsetek absolwentów WNP otwiera własną działalność gospodarczą. Warto uwzględnić ten fakt w strukturze programów kształcenia dążyć do poszerzenia wiedzy i umiejętności studentów APS także z zakresu zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, tak aby zwiększyć ich mobilność na rynku pracy.
<p>Tylko 3,4% absolwentów pozostaje bez zatrudnienia (średnio dla wszystkich kierunków). Absolwenci z niepełnosprawnością w 10% nie pracują, absolwenci psychologii i edukacji artystycznej zatrudni są w 100%</p>	
<p>Badani najczęściej pracują na etacie (średnio dla wszystkich kierunków – 84,8%: maksymalnie: praca socjalna i osoby z niepełnosprawnością– 100%, minimalnie: edukacja artystyczna – 50%) w sferze budżetowej (średnio dla wszystkich kierunków – 59,6%: maksymalnie: praca socjalna – 82,4%, minimalnie: socjologia – 28,6%). Bardzo rzadko zakładają własną firmę (średnio dla wszystkich kierunków – 1,9%: maksymalnie: psychologia – 8,1%, minimalnie: edukacja artystyczna, socjologia, praca socjalna, osoby z niepełnosprawnością –0%), jeszcze rzadziej są zmuszani do samozatrudnienia (średnio dla wszystkich kierunków – 1,4%: maksymalnie-socjologia – 4,8%, minimalnie: edukacja artystyczna, praca socjalna i osoby z niepełnosprawnością – 0%).</p>	
<p>Średni czas poszukiwania pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem wykształcenia wynosi 4,8 miesiąca, niezgodnym z kierunkiem studiów zaś 2,6 miesiąca, przy czym najdłużej pracy szukają absolwenci socjologii (6,5 miesiąca), najkrócej zaś absolwenci edukacji artystycznej (średnio 1.5 miesiąca).</p>	
<p>Absolwenci zatrudnieni w zawodzie jako motyw podjęcia aktualnego zatrudnienia podają najczęściej swoje zainteresowania, zgodność ze zdobytym wykształceniem oraz chęć rozwoju zawodowego. Absolwenci zatrudnieni w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów jako motyw podjęcia aktualnego zatrudnienia podają najczęściej przymus ekonomiczny, okazję intratną finansowo a także swoje zainteresowania czy chęć rozwoju zawodowego.</p>	
<p>Absolwenci APS są raczej i zdecydowanie zadowoleni z wykonywanej pracy (średnio 63,7% respondentów jest zadowolonych), mniej natomiast są zadowoleni z zarobków (średnio 48,1% respondentów jest zadowolonych). Najbardziej zadowoleni z wykonywanej pracy i zarobków są absolwenci edukacji artystycznej (odpowiednio 100% i 75%), najmniej pedagogiki specjalnej (odpowiednio 75,9% i 33,1%).</p>	

Ocena kształcenia w APS w powiązaniu z wykonywaną pracą zawodową w opinii absolwentów

DIAGNOZA :		REKOMENDACJE:
1.	Ocenę kształcenia w Akademii wystawioną przez jej absolwentów można opisać sformułowaniem dobra plus. Zdecydowana większość bo, aż 79,5% absolwentów WNP i WSNS ocenia odbyte kształcenie dobrze lub bardzo dobrze , podczas gdy zaledwie 5,2% ocenia je źle lub bardzo źle. Najczęściej studiowanie w APS polecają innym absolwenci edukacji artystycznej i osoby z niepełnosprawnością, najrzadziej absolwenci socjologii.	4. Należy dążyć do określenia luki w zakresie praktycznych umiejętności zawodowych studentów/ absolwentów. Warto dążyć do jej usunięcia tak w samych programach kształcenia jak i w realizacji tychże programów.
2.	Respondenci pytani o wykorzystywanie w swojej obecnej pracy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w czasie studiów wskazują na: wykorzystanie wiedzy w grupie 72,4% osób, umiejętności w grupie 67,1%, a kompetencji społecznych w grupie 89,7% osób. Liczebność wzrasta w grupie absolwentów pracujących w zawodzie zgodnym z wykształceniem kierunkowym.	5. Mając na uwadze wysoki odsetek absolwentów którzy kontynuują kształcenie oraz wystawiają wysokie oceny kształcenia w APS, należy ciągle poszerzać ofertę studiów podyplomowych oraz różnego rodzaju dodatkowych kursów i szkoleń. Działania z tego zakresu mogłyby stanowić uzupełnienie wiedzy i umiejętności absolwentów WNP. Istnieją solidne podstawy do tego, aby sądzić, że ta właśnie grupa osób byłby zainteresowana kontynuowaniem kształcenia w APS.
3.	Braków w nabywaniu niezbędnej z punktu widzenia obecnie wykonywanej pracy zawodowej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych absolwenci upatrują przede wszystkim w obszarze umiejętności i wiedzy. 30,7% osób wskazuje na brak umiejętności, 28% na brak wiedzy, a 9,4% na brak kompetencji społecznych.	6. Należy zrewidować założenia oraz sposób realizacji stażów oraz wolontariatu działających w APS. Okazuje się, że ta forma jest w opinii absolwentów APS oceniana jako mało skuteczna w kontekście przygotowania ich do wykonywania zawodu.
4.	Absolwenci analizując stosowane formy nauki w trakcie studiów za najskuteczniejsze w kontekście wykonywanej dziś pracy wskazują warsztaty w małych grupach, treningi, dodatkowe kursy, wolontariat i staże, pracę w czasie studiów, praktyki oraz ćwiczenia i seminaria (absolwenci wszystkich kierunków z wyjątkiem absolwentów socjologii). Socjologowie wskazują tu działalność w organizacjach społecznych i pracę podejmowaną w trakcie studiów.	7. Należy zrewidować założenia kształcenia językowego - lektoratów. Okazuje się, że ta forma jest w opinii absolwentów APS oceniana jako mało skuteczna w kontekście przygotowania ich do wykonywania zawodu. Być może należy w szerszym zakresie uwzględnić w ramach kursów języków obcych prowadzonych w APS literaturę branżową z zakresu szeroko pojętej edukacji, w tym korzystanie z dostępnych w APS baz EBSCO umożliwiających dostęp do literatury fachowej z całego świata.
5.	Absolwenci analizując stosowane formy nauki w trakcie studiów za najmniej skuteczne w kontekście wykonywanej dziś pracy wskazują najczęściej wyjazdy Erasmus, lektoraty i pracę w organizacjach studenckich (absolwenci wszystkich kierunków z wyjątkiem absolwentów socjologii). Socjologowie wskazują tu ponad to praktyki, dodatkowe kursy czy też treningi.	
6.	W perspektywie nauki przez całe życie zapytano absolwentów o ich dalsze losy edukacyjne . 52,4% badanych zadeklarowało dalszą aktywność edukacyjną. Najczęściej doksztalały się osoby z niepełnosprawnością (60% badanych) i socjologowie (54,5% badanych), najrzadziej pracownicy socjalni (44,4% badanych)	

Ocena kształcenia w APS w powiązaniu z wykonywaną pracą zawodową w opinii nauczycieli akademickich:

DIAGNOZA:		REKOMENDACJE:
1.	W opinii nauczycieli akademickich programy kształcenia na poszczególnych kierunkach odpowiadają potrzebom zawodowym studentów , gdyż są dobrze osadzone w praktyce i są często modyfikowane. Psychologowie zauważają, że nie da się przygotować studentów do pracy na wszystkich możliwych stanowiskach. Pedagodzy i pedagogzy specjalni zwracają uwagę na zbyt dużą, w porównaniu z kształceniem umiejętności specjalistycznych, część kształcenia opartego na wiedzy kierunkowej np. na studiach II stopnia czy stacjonarnych. Pojawia się też refleksja związana z powtarzaniem tych samych treści na różnych przedmiotach.	1. Zasadne jest zrewidowanie treści o charakterze ogólnopedagogicznym (większość przedmiotów z modułu kierunkowego) tak, by treści nie były powielane na kilku przedmiotach (na fakt ten zwrócono uwagę we wcześniejszych raportach komisji).
2.	Nauczyciele postrzegają organizację kształcenia jako dobrą . Chociaż w perspektywie potrzeb zawodowych studentów	

	kierunku psychologii, pedagogiki i pedagogiki specjalnej, podkreślają potrzebę przeznaczenia w planie tygodniowym zajęć studenta czasu na praktyki zawodowe np. jednego dnia w tygodniu lub tygodnia- dwóch w semestrze.	2. Wskazane jest zwiększenie liczby godzin zajęć metodycznych i hospitacji;
	Związek wpływu metod pracy stosowanych w pracy ze studentem na funkcjonowanie studentów w roli zawodowej respondenci widzą wyraźnie. Dostrzegają pozytywny wpływ metod aktywizujących samodzielność studenta tj. symulacje zadań rzeczywistych, warsztaty, projekty, hospitacje, dramę, studia przypadków, obserwacji, pracę w terenie, prowadzenie zajęć, superwizję, dawanie informacji zwrotnych, naśladowanie dobrych wzorców. Krytykują wykłady, metody podające.	3. Zasadne jest zaproponowanie studentom większej liczby zajęć w małych grupach np. o charakterze warsztatowym, które wzmocniłyby ich kompetencje społeczne i pomogłyby odnaleźć się na rynku pracy;
3.	Respondenci komunikują swoje poczucie wpływu na programy kształcenia i metodyki pracy ze studentami . Jednakże podkreślają, że wprowadzanie proponowanych zmian w programach studiów są odroczone w czasie i zależą od otwartości przełożonych. Nauczyciele pracujący na pracy socjalnej nie czują sprawstwa w obszarze zmian programowych. Psychologowie podnoszą sprawę małego wpływu nauczycieli na organizację studiowania np. plan zajęć czy liczebność grup.	4. Podkreślono, że należy poszukiwać wciąż nowych, dobrych placówek na realizację praktyk i przeprowadzanie hospitacji.
4.	W pracy zawodowej studenci mogą wykorzystać wszystko, co dzieje się w procesie kształcenia w APS – zdaniem nauczycieli APS – trzeba im tylko mówić „jak i do czego”. Ważne z tego punktu widzenia wydają się kompetencje miękkie: komunikacyjne, współpraca, odpowiedzialność, dobre wychowanie, autoprezentacja oraz kompetencje twarde: metodyczne, logiczne, psychologiczne, prawne, rozwiązywanie problemów, metodologiczne i statystyczne (na socjologii).	5. Zasadne jest wprowadzenie zmian w zakresie organizacji planu zajęć, np. tak, aby studenci mogli jeden dzień w tygodniu poświęcić na praktyki lub po każdym semestrze, tak, aby mieli czas wolny od zajęć (jeden, dwa tygodnie) na realizację praktyk (na fakt ten zwracano uwagę we wcześniejszych raportach);
5.	Wchodzącym na rynek pracy brakują wg nauczycieli akademickich: świadomości jak wiele mogą czerpać dla siebie i swojej kariery zawodowej ze studiowania, znajomości języków obcych, oglądy akademickiej, czasem umiejętności komunikacyjnych, metodycznych czy diagnostycznych. Wskazują także na braki natury ogólnej, często powstałe wcześniej w toku edukacji, tj.: brak kultury języka, niski poziom wykształcenia ogólnego, brak zrozumienia złożoności świata, brak chęci uczenia się we własnym zakresie, prezentowanie postawy roszczeniowej, brak umiejętności odpoczywania.	
6.	Na pytanie: co mogłoby pomóc absolwentom APS na rynku pracy? respondenci odpowiadają wskazując psychologowie – konieczność aktywizacji młodzieży akademickiej do samodzielności w poszukiwaniu kontaktu z praktyką tj. staży, wolontariatów, grantów; pracownicy socjalni – konieczność organizowania przez APS staży czy większej liczby praktyk; pedagodzy – konieczność zwiększenia liczby godzin przedmiotów praktycznych i metodycznych; pedagodzy specjaliści – konieczność prowadzenia w APS certyfikowanych kursów i szkoleń, wolntariatów, spotkań z pracodawcami, baz placówek współpracujących z Akademią czy uświadamiania kandydatom do studiowania powagi wyboru swojej drogi zawodowej; edukatorzy artystyczni – podjęcie negocjacji w sprawie tworzenia nowych stanowisk pracy dla artoterapeutów w innych niż szpitale miejscach w strukturze placówek NFZ.	

Działania WSZJK w APS w roku akademickim 2017-2018:

1. Audyty obecności
2. Wizyta PKA
3. Jakościowe środy
4. Samoewaluacja
5. Prowadzenie konkursu na Sowę dydaktyczną
6. Uczestnictwo w procesie europejskiej akredytacji PKA